

6.

"Όταν ὁ ἥλιος ἀρχινᾷ χρυσὸς νὰ βασιλεύῃ
 κι' ἀχνὸ σκοτάδι ἀπλόνεται τριγύρω 'στὰ οὐράνια
 καὶ ἡ ἡμέρα ξεψυχᾷ μὲ τόση περιφάνεια,
 γλυκεῖα χαρὰ 'στὰ στήθη μου ξανθούλα μου φοιλεῖ,
 γιατί κρυφὰ στοχάζομαι πῶς τῆ στιγμῇ ἐκείνῃ
 τὸ ἀπαλὸ χεράκι σου τὰ παραθύρια κλείνει·
 κ' ἔτσι κλεισμένη, μοναχῇ ἐκεῖ 'στὴν καμαρά σου
 ξένη ματιὰ δὲν θάρχεται νὰ κλέβῃ ἀπ' τῆ θωριά σου.

7.

'Απ' τὰ λουλούδια πού συχνὰ τὰ στήθη σου στολίζουν,
 καὶ ἄφωνα 'στὴ θέσι τους διπλάσια μυρίζουν,
 ἓνα μικρὸ μου χάρισε, τῶθαλα 'στὴν καρδιά μου
 κι' ἀμέσως ἐμαράθηκε, ξανθὴ βασιλισσά μου.
 Γιατί ; μήπως τὸ μάρανε ἡ λύπη ὅτι σ' ἀφίνει,
 ἢ μήπως τῆς ἀγάπης μου τὸ ἄσθηστο καμίνι ;

8.

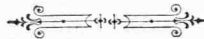
Ζήλεια σκληρὴ αἰώνια τὰ στήθη μου ξεσχίζει
 καὶ ὑποφίαις ψεύτικαις χίλιων εἰδῶν σκορπίζει,
 καὶ ὅσῳ ἡ ἀγάπη μου μονάχῃ της αὐξάνει
 τόσῳ ἡ ζήλεια ἀχόρταγῃ, σ' ἄν φεῖδι μὲ δαγκάνει·
 κι' ὅσῳ ἡ ζήλεια ἀλύπητα τὰ στήθη μου ματώνει
 τόσῳ ἡ ἀγάπη πάντοτε 'στὸ πείσμα μεγαλώνει
 καὶ καρτερῶ μ' ὑπομονὴ νὰ δῶ πῶς θὰ μὲ φέρῃ
 τῆς ζήλειας καὶ τοῦ ἔρωτα τ' ἀγριεμένο ταῖρι.

9.

'Ο Ἔρωτας παντρεύτηκε τὴ ζήλεια 'στὴν καρδιά μου
 κ' ἐγέννησαν χίλια παιδιὰ, τὰ χίλια βασανά μου.

(1886).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΠΟΛΥΓΑΜΟΙ ΛΑΟΙ

ΠΡΩΤΟΣ τῶν λαῶν βίος, πρὶν ἢ ἔτι κανονισθῇ ἐν κοινωνικῷ
 συνδέσμῳ, ὑπῆρξε βίος ἄνευ ὀρίων ἐνεργείας, ἄνευ ὀρίων
 ἰδιοκτησίας, ἄνευ ὀρίων δυνάμεως. Τὰ πάντα τοῖς πᾶσι
 προέκειντο κοινά· ἡ γῆ, ἡ ἐργασία, τὰ κτήνη, αἱ γυναῖκες. Ἡ καλ-
 λωνὴ δὲν εἶχε κύριον, οὐδὲ ἡ ῥοδωνιὰ ἰδιοκτῆτην. Ὁ διαβάτης ἀπήλαυε
 στιγμὰς ἡδονῆς παρ' ἐκείνην, ὡς ἀφήρει ῥόδα εὖσσμα ἀπὸ τοὺς πολυ-
 ανθεῖς κλώνας ταύτης.

Ἐκτοτε χρονολογεῖται ἡ ἐμφάνισις τῆς πολυγαμίας, θεσμοῦ προσφιλοῦς, σήμερον ἔτι, παρὰ πολλοῖς ἑκατομμυριοῖς ἀνθρώπων.

Ἡ πολυγαμία ὑπὸ δύο μορφᾶς τυγχάνει γνωστῆ: ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ δικαιούται νὰ λάβῃ πλείονα τῆς μιᾶς συζύγου, καὶ ἐκείνην, καθ' ἣν ἡ γυνὴ δύναται νὰ καταστῆ νόμιμος σύζυγος πολλῶν ἐν ταύτῃ ἀνδρῶν.

Ὁ θεσμὸς οὗτος, ἰσχυρίζονται οἱ ζητοῦντες τὸν δικαιολογητικὸν αὐτοῦ λόγον, εἶνε ἀνάγκη, ὑπὸ φυσιολογικῶν ἐπιβαλλομένη περιστάσεων. Ἐν τοῖς θερμοῖς κλίμασι τὸ θῆλυ φύλον ἀναπτύσσεται καὶ παρακμάζει τάχιστα· ἡ κόρη μόλις διελθοῦσα τῆς νηπιότητος τὰ ἔτη διατελεῖ ἤδη ἐν ὄλῃ τῇ ἀκμῇ καὶ τῷ γοήτρῳ τῆς ἐπιγάμου γυναικὸς, ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου ἢ πρώϊμος αὕτη ἀνάπτυξις, καθίστησιν ἀνέφικτον τὴν ἐπὶ μακρὸν συντήρησιν τῆς τῶν θελητήρων τῆς γυναικὸς ἰσχύος καὶ συνήθως, πρὶν εἴκοσι χρόνους τοῦ βίου διανύσῃ αἱ ῥυτίδες τοῦ γήρατος καταδικάζουσι τὸ σῶμα αὐτῆς εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ ἀντιθέτου φύλου. Ὁ ἀνὴρ ὁμως δὲν καταβάλλεται ἐπίσης προώρως· αἱ σωματικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις παραμένουσι μακρότερον καὶ εἶνε πλήρης σφρίγγου οὗτος ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ σύζυγος αὐτοῦ κύπτει κεκημηυῖα ἐν τῇ ἀτονίᾳ τῆς παρακμῆς. Τούτου ἕνεκα δευτέρα καὶ τρίτη καὶ τετάρτη σύζυγος μόλις δύναται νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν βραδέως ἐξαντλουμένην γεννητικὴν τοῦ ἀνδρὸς δύναμιν.

Ἄλλὰ προσέτι καὶ ἡ ἐν πολλαῖς χώραις ὑπεροχὴ κατ' ἀριθμὸν τοῦ ἐτέρου τῶν φύλων, θεωρεῖται ὡς φυσικωτάτη τῆς πολυγαμίας ἀφορμῆ.

Οὗτοι εἰσὶν οἱ μᾶλλον ἐπικρατέστεροι ὑπὲρ τῆς πολυγαμίας λόγοι. Ἄλλ' οὐδέτερος τούτων δύναται νὰ κριθῆ ἀπολύτως ὀρθός. Ἡ πολυγαμία εἶνε προϊὸν ἀκμάζον οὐχὶ ἐν ὀρισμένοις τισὶ κλίμασιν, ἀλλ' ἐν ὅλαις ταῖς ζώναις. Παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τῆς Ἀμερικῆς ὡς παρὰ τοῖς Ταρτάροις τῆς Ρωσσίας, ἐν τοῖς πάγοις τῆς Σιβηρίας ὡς εἰς τὰς φλόγας τῶν τροπικῶν ἀπαντᾷ ἐξ Ἰσου διαδεδομένη. Ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ συναφὴ τῶν ἐπομένων τῷ πρώτῳ γάμῳ δὲν ἐπέρχεται ἅμα τῇ παρακμῇ τῆς πρώτης συζύγου, ἀλλὰ συνήθως μετὰ βραχύτατον χρόνον καὶ μετὰ ὀμηλικῶν αὐτῆς. Ὡστε δέον νὰ ἐκληφθῆ ὡς μὴ ἐν τῇ ἀληθείᾳ διατελλῶν, ὁ ἀποδίδων εἰς ἐπιρροὴν τοῦ κλίματος τὴν πρὸς τὸν πολλαπλοῦν γάμον τάσιν, ὡς οὐδὲ εἰς τὴν ἀριθμητικὴν τοῦ ἐτέρου τῶν φύλων ὑπεροχὴν ἤθελεν αὕτη δικαίως ἀποδοθῆ, καθότι ἐν πλείσταις χώραις ἐνθα νόμῳ ἐπιτέτραπται, πράγματι δὲν ὑφίσταται ἡ πολυγαμία.

Οὐχ ἤττον ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον μετ' ἀσφαλείας δύναται τις νὰ παρα-

τηρήσει, εἶνε, ὅτι ἡ πολυγαμία ὑπ' ἀμοιτέρας αὐτῆς τὰς μορφάς, ὁποιαδήποτε ἂν ἦ ἡ ἀνάγκη, ἥτις ἤθελε βεβαιωθῆ ὡς ἐμπνέουσα αὐτῇ ζώην, οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ συντηρηθῆ, ἐφ' οὗ ἐδάφους ἢ ἐν τῷ πολιτισμῷ πρόδος κατέσκαπτε τῆς δουλείας τὰ θεμέλια. Λίαν δὲ φυσικὸν τοῦ τοιοῦτου τεκμηρίου συμπέρασμα δέον νὰ κριθῆ ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι πρωτίστη τῆς πολυγαμίας αἰτία ὡς καὶ μᾶλλον ἄμεσον αὐτῆς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε πάντοτε ἡ δουλεία ἢ ἀπόλυτος, ἢ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐκμηδενίζουσα καὶ εἰς ἄλλοτρίαν βούλησιν αὐτὸν καθυποτάσσουσα.

Καὶ μὴ δὲν δύναται τις εἰς τὴν πρωτογενῆ τῆς ἀνθρωπότητος κατὰστασιν ἀναφερόμενος, νὰ ὑποστηρίξῃ μετὰ θάρρους τὴν γνώμην ταύτην; Ἡ ἄνευ ὀρίων ἐλευθερία εἶνε ἡ εἰδεχθεστέρα τῆς δουλείας μορφή, ὡς δ' ἐσημείωσα ἀνωτέρω ὁ πρῶτος τῆς ἀνθρωπότητος βίος ὑπὸ ἀπειριόριστου διήπτετο ἐλευθερίας.

Ὁ Montesquien ἐν τῷ Πνεύματι τῶν νόμων, βιβλίον XVI κεφ. VI, ἐρευνῶν τὴν πολυγαμίαν, ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν περίστασιν δυναμένην νὰ καταστήσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς ἀνεκτὴν, εὐρίσκει ταύτην θεσμὸν εἰς οὐδέτερον τῶν φύλων ἐπωφελῆ, οὐδ' εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον καταχρᾶται, οὐδ' εἰς ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ ἡ κατάχρησις λαμβάνει χώραν.

Ἀληθῶς οὐδεὶς ἐχθρὸς δύναται ν' ἀποβῆ λαῶν τιμὴν μᾶλλον ὀλέθριον, τῆς νομικῆς ἐκείνης διατάξεως, ἥτις, ἐπιτρέπουσα τὴν πολυγαμίαν, καταστρέφει τὴν οἰκογένειαν καὶ παρασκευάζει τῆς κοινωνίας τὴν ἀποσύνθεσιν. Ὁ βίος τῶν λαῶν, παρ' οἷς ἡ πολυγαμία ὑπείσεδυ, εἶνε βίος κτηνώδης ὑπὸ ἐνστικτῶν καὶ ὀρμῶν κανονιζόμενος, ἄμοιρος δὲ πάσης ἠθικῆς ἠδονῆς, παντὸς ἠθικοῦ θεληγῆτρου.

Ἡ πολυγαμία πατρίδα ἔχει τὴν Ἀνατολήν, ἐν τῇ Δύσει τὸ σπέρμα αὐτῆς οὐδέποτε ἀνέδωκε βλάστους, μὴ εὐρὸν τὸ ἔδαφος γόνιμον. Ἐγένοντό τινες, κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἀπόπειραι, ὅπως ἐπικρατήσῃ καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὸ ἡδὺ τοῦτο, ὅσῳ βάρβαρον τῆς Ἀνατολῆς ἔθιμον, ἀλλ' ἄπασαι οἰκτρῶς ἀπέτυχον, ὑπὸ τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ προηγουμένου ἤδη πολιτισμοῦ ἀποκρουσθεῖσαι. Ὅ,τι δὲ παρὰ τοῖς πλείστοις τῆς Ἀνατολῆς λαοῖς εἶνε δικαίωμα νόμιμον, αἱ τῶν Δυτικῶν λαῶν ποινικαὶ νομοθεσίαι ὡς κακούργημα χαρακτηρίζουσι, τὴν σύναψιν δηλονότι δευτέρου γάμου, ἐνῶ ὑφίσταται ἔτι ὁ πρῶτος.

Παρ' Ἑβραίοις ἡ πολυγαμία ὑπάρχει νόμῳ καὶ πράγματι. Οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν θείων παραγγελμάτων οὐχὶ μόνον ἐπιτρέπουσιν, ἀλλὰ

καὶ ἐπιβάλλουσιν εἰς τὸν ἄνδρα νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς μίαν καὶ μόνην σύζυγον, ὁπόταν μάλιστα αὕτη τυγχάνη στεῖρα.

Αὐτός ὁ Ἰακώβ, ὅστις ἔσχε τὴν ἐξαιρετικὴν τύχην νὰ συναντηθῆ μετὰ τοῦ Σαβαώθ ἐπὶ τῆς ὑψίστης ἐκείνης κλίμακος καὶ λάβῃ τὴν προαγγελίαν, ὅτι οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ θὰ ἦσαν ἀπειροὶ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, ὑπῆρξε τεσσάρων γυναικῶν ὁ προσφιλέστος σύζυγος, οὐχὶ βεβαίως, ἵνα συντελέσῃ εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς θείας προρρήσεως, ἀλλ' ὅπως συμμορφωθῆ πρὸς τοὺς ἰδίους πόθους καὶ τοὺς νόμους τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Οὐχ ἦττον ἰσχυρότατον εὔρεν ἡ πολυγαμία παρ' Ἑβραίοις ἐχθρόν, τὴν πτωχείαν καὶ ἀνεπάρκειαν αὐτῶν πρὸς συντήρησιν πλειόνων θηλέων συμβίων.

Οἱ Ἰνδοὶ ὑπῆρξαν πάντοτε πολύγαμοι. Ἐκεῖ ἔνθα εἰς τῶν κυρίων τοῦ πλοῦτου παραγόντων εἶνε ἡ ἀνθρωπεμπορία, φυσικωτάτη συνέπεια δέον νὰ θεωρηθῆ τὸ τῆς πολυγαμίας κράτος. Παρὰ τισι μάλιστα τῶν Ἰνδικῶν φυλῶν τοσοῦτον φιλελεύθεροι ἰδέαι περὶ τῆς μεταξὺ τῶν συζύγων ἠθικῆς σχέσεως, καὶ τῆς ἀξίας τῆς γυναικὸς ἐπικρατοῦσι, τοιαύτη δ' ἀπ' ἐτέρου εἶνε ἡ πρὸς ἀπόκτησιν τέκνων μαγία, ὥστε ἡ σύζυγος κατανατᾷ τὸ συνηθέστερον ἀντικείμενον προσφορᾶς εἰς τὸν ξένον ὑπὸ τοῦ φιλόφρονος ξενίζοντος θεωρεῖται δὲ ἡ μεγίστη τῶν ὕβρεων διὰ τὸν ξενίζοντα φίλον, ἂν τις ἀρνηθῆ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ στιγμὰς ἠδονῆς. Ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸν ἄνδρα εἶνε τὸ προῖόν, οὐδ' ὁλως δ' ἐξετάζει τις ὑπῆρξεν ὁ σπειράς.

Ἐν τῷ κορανίῳ ἡ πολυγαμία λαμβάνει πραγματικωτέραν μορφήν καὶ ρυθμίζεται ἐν ἀκριβεστέρᾳ λεπτομερείᾳ. Ὁ Μωάμεθ εὐρῶν τὴν πολυγαμίαν πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ὑφισταμένην, περιέβαλε ταύτην μὲ τὸ κῦρος θείου νόμου, καταδικάσας οὕτως εἰς βαρβαρότητα αἰωνίαν τόσους λαοὺς, τὰ δόγματα αὐτοῦ ἀσπασθέντας. Διότι ἐν οὐδενὶ σημείῳ χρόνου κατέστη ἐφικτὸν νὰ μορφωθῆ βίος κοινωνικὸς ἢ ν' ἀναφανθῆ ἀκτὶς πολιτισμοῦ, ἐν οἷς τόποις τὸ κοράνιον εἶνε ὁ θεῖος καὶ μόνος κώδιξ.

Ὁ Μωάμεθ ἐπιτρέπει τὸν μετὰ τεσσάρων γυναικῶν νόμιμον γάμον, οὐδὲν δὲ ὄριον τίθησιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν παλλακῶν. Ἡ γυνή, τὸ ὠραιότερον τῆς φύσεως δημιουργήμα, ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τὸ δελεαστικότερον δῶρον διὰ τοὺς μέλλοντας ὀπαδοὺς αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως κατεβιδιάσθη εἰς ἔδαφος πολὺ ταπεινότερον ἐκείνου, ἐφ' οὗ ὁ ἀνὴρ ἐτάχθη. Καὶ ἐν τῇ ἐπὶ γῆς ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ, ἡ γυνή εἶνε

ὄργανον ἡδονῆς, τοῦ ὁποίου ὁ ἀνὴρ κατὰ τὸ δοκοῦν ποιεῖται χρῆσιν. Ἐπὶ τῆς γῆς τεταπεινωμένη, κατάκλειστος ἐν τῷ χαρμῆνι, μετὰ θάνατον ἐκτὸς τοῦ παραδείσου, μόνον τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἐπεικούς ἐπιγεῖου συζύγου της, δυναμένη νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῷ.

Ἐν τούτοις ὁ συντάκτης τοῦ κορανίου δὲν ἠγνόει τὰς ἐμφύτους ἐκείνας τῇ γυναικί ἀδυναμίας, αἵτινες ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην κακοποιὸν δύναμιν, ἐνδεχόμενον ἦτο νὰ διαταράττωσι τὴν εὐδαιμονίαν τῶν παναγάθων πιστῶν αὐτοῦ. Ἀνέφικτος ἤθελεν ἀποβῆ ἢ ἐν ἀρμονίᾳ συμβιώσις τεσσάρων γυναικῶν τὴν ἀγάπην τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς διεκδικουσῶν ἢ οἰκογενειακὴ εἰρήνη θὰ καθίστατο προβληματώδης καὶ αὐτὴ δὲ ἢ τῶν ἀντιζήλων ζωῇ ἐν κινδύνῳ διαρκεῖ ἤθελε διατελεῖ.

Ὁ μέγας προφήτης διατάσσει, ἵνα εἰς ἴδιον τῆς οἰκίας διαμέρισμα ἐκάστη τῶν νομίμων συζύγων κατακλείεται, οὐδεμίᾳ δὲ μεταξὺ τούτων κοινωνία ὑπάρχῃ. Ἄμα δὲ ὑποχρεοῖ τὸν ἄνδρα τὴν αὐτὴν πρὸς πάσας ἀφοσίωσιν νὰ ἐπιδεικνύῃ καὶ ἴσην περὶ τούτων μέριμναν νὰ λαμβάνῃ.

Ἄλλ' ὁποίας τινος φύσεως θέλει εἶσθαι ἢ ἀφοσίωσις αὕτη καὶ μέριμνα περὶ ὄντων, τῶν ὁποίων ὁ βίος ἀφορᾷ εἰς τὸ ὑπηρετεῖν τὰς ἐρωτικὰς τοῦ ἀνδρὸς ἰδιοτροπίας, καὶ ὧν ὁ προορισμὸς περατοῦται ἅμα τῇ παρελεύσει τῶν ἐτῶν τῆς νεότητος καὶ καλλονῆς; Γενῶνται, βιοῦσι καὶ θνήσκουσι δυστυχεῖς αἱ γυναῖκες ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ αἰσθήματος ὑπὸ δεσμῶν οἰκογενείας ἐμπνεομένου, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου πρὸς τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν σεβασμοῦ. Ὅσάκις ἐφάνησαν τῷ συζύγῳ παρακούουσαι, ἀνηλεῶς ὑπὸ τούτου ἐδάρησαν καὶ χωρὶς νὰ ταῖς ἐπιτραπῇ ἀπολογία, ἐπὶ τῇ παραμικρᾷ ἀφορμῇ, ἀπεπέμφθησαν τοῦ συζυγικοῦ οἴκου.

Ὁ Μωάμεθ χωρίζει ἠθικῶς τὰ δύο φύλα ἄναγνωρίζει εἰς τὸ ἕν ἀπόλυτον ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ὑπεροχὴν καὶ κύριον τούτου τὸ καθιστᾷ, ἀντιστρατευόμενος οὕτως εἰς τὸν ἀναμφισβήτητον τῆς φύσεως νόμον, ὅτι τὰ δύο φύλα ὁμοῦ, ἐν ἰσότητι καὶ συμβιώσει, ἀποτελοῦσιν ἕν ἠθικόν ὅλον.

Καὶ μετὰ θάνατον δὲ διώκει τὴν γυναῖκα ἢ σκληρὰ τοῦ Προφήτου ἀυστηρότης. Ἡ θύρα τοῦ παραδείσου κλείεται ἐνώπιόν της, καὶ θέλει ὑποστῆ τὴν πικρὰν δοκιμασίαν, νὰ βλέπῃ διὰ τοῦ περιφράγματος τοῦ αἰωνίου κήπου, τὸν σύζυγον αὐτῆς εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ζειπαρθένων Οὐρὶ μεθυσκόμενον.

Παράδοξον ὄντως πῶς, νομοθεσία ἀρχὴν καὶ τέλος αὐτῆς τὴν γυναῖκα ἔχουσα, διὰ ταύτης ζητοῦσα νὰ προσεταιρισθῇ ὀπαδοὺς καὶ μό-

νην ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ εὐδαιμονίαν· τὴν κτῆσιν εὐσάρκου καὶ ἀβραῆς γυναικὸς θεωροῦσα, ἐδημιούργησεν αὐτῇ τοσοῦτον ταπεινὴν ὑπαρξίν καὶ κατεδίκασεν εἰς διαρκῆ παντὸς ἀγαθοῦ στέρησιν.

Ἡ μόνη δυνατὴ ἐξήγησις τῆς παραδόξου ταύτης ἀντιθέσεως ἤθελεν ἴσως φανῆ, ἂν ἰσχυρίζετό τις, ὅτι ὁ Μωάμεθ, μέσῳ πολυγάμου λαοῦ γεννηθεὶς, αὐτὸς δὲ ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολύγαμος ὑπάρξας, ἐσχημάτισε τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἵνα ἡ πολυγαμία συντηρηθῆ, δεόν τὸ ὑποκύπτον φύλον νὰ ὑπαχθῆ εἰς τὴν ἀπόλυτον τοῦ ἐτέρου ἐξουσίαν.

Ἡ ἑτέρα τῆς πολυγαμίας μορφή, ἡ πολυανδρία, εἰς μικρὸν ἀριθμὸν χωρῶν ἀπκντᾶ. Εἷς τινὰς τῶν βορείων τῶν Ἰνδιῶν τόπων καὶ παρὰ τισὶν ἄλλαις Ἰνδικαῖς φυλαῖς ἐν Ἀσίᾳ διεσπαρμέναις. Ἡ γέννησις ταύτης, ἀποδίδεται εἰς γεγονὸς, μύθου ἀξίαν καὶ ἀκριβείαν ἔχον.

Ἐν ἡμέρᾳ πανηγύρεως, ὠρίσθη ποτε ὑπὸ τοῦ βασιλέως φυλῆς τινὸς ὡς βραβεῖον διὰ τὸν ἀριστον τῶν τοξοτῶν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον δὲν ἤθελε γίνεαι γνωστὸν, εἰμὴ ἅμα τῷ πέρατι τοῦ ἀγῶνος. Τρεῖς ἀδελφοί, υἱοὶ γείτονος ἡγεμόνος, συνῆψαν τὴν συμφωνίαν, ὅστις δῆποτε αὐτῶν ἀνεδείκνυτο νικητὴς νὰ διανέμηται μετὰ τῶν ἐτέρων δύο τὴν ἀμοιβήν. Βραβεῖον ἦτο ἡ πολυθέλητος βασιλοπούλα, ὃ δὲ νικητὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν, τηρῶν τὸ συναφθὲν συμβόλαιον, παρέσχε τοῖς λοιποῖς ἴσην μερίδα ἐν τῇ ἀπολαύσει τοῦ ζῶντος πολυτίμου γέρατος.

Αὐτὸ ὑπῆρξε, κατὰ τὴν παράδοσιν, τὸ πρῶτον τῆς πολυανδρίας παράδειγμα. Συνήθως ὁ πρωτότοκος, συνάπτων γάμον, ὑποχρεοῖ εἰς τοῦτον καὶ τοὺς ἐπομένους ἀδελφοὺς, οὐχ ἦττον εὐνόητον εἶνε, ὅτι οὐδὲν παρακωλύει, ὅπως πολλάκις καὶ ξένος ὄλως ἀνὴρ συμπεριληφθῆ ἐν τῷ ἀδελφικῷ τούτῳ γαμικῷ συνδέσμῳ. Ἄγνωστον βεβαίως κατὰ πόσον ἡ ἀφθονία αὐτῆ τῶν συζύγων εὐαρεστεῖ τῇ ἰσχυρᾷ ἐκείνῃ γυναικί, ἥτις κατορθοῖ ν' ἀντέχῃ εἰς τόσων ὁμοῦ ἀνδρῶν τὰς θωπείας καὶ ἰδιοτροπίας ἐν ταύτῳ ὅπως δῆποτε ὅμως εὐτυχεστέρα δεόν νὰ θεωρηθῆ αὕτη πάσης ἄλλης, ἥτις ἤθελε προορισθῆ ὡς ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς σύζυγος. Διότι ὡς ἡ πιθανωτέρα τοῦ τῆς πολυανδρίας ἐθίμου αἰτία θεωρεῖται ἡ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἀνεπάρκεια τοῦ ἀνδρὸς, ὅπως ἀντέχῃ μόνος εἰς τὰς τῆς οἰκογενείας πολυειδεῖς ἀνάγκας· ὥστε πολλῶν ἴσως ἀπολαύσεων τοῦ βίου ἤθελε στερεῖσθαι ἡ γυνὴ ἐκείνη, ἥτις θὰ ἤρκετο εἰς τοὺς γλίσχρους ἐνὸς μόνου συζύγου.

Ἐν τῇ Δύσει, ὡς ἀνωτέρω ἐσημείωσα, ἡ πολυγαμία δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐγκληματισθῆ. Ἄν δὲ που ἀναφαίνωνται ἔχνη αὐτῆς, εἰσὶν ἐπὶ ὠρισμένης τάξεως ἀτόμων καὶ οὐχὶ ἐπὶ ὀλοκλήρων λαῶν. Ἀναφέρεται, ὅτι,

παρὰ Γαλάταις καὶ Γερμανοῖς, οἱ προϊστάμενοι ἐκάστης φυλῆς ἠδύ-
ναντο νὰ ἔχωσι πλείονας τῆς μιᾶς συζύγου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐλευθε-
ρία ἦτο προνόμιον, μὴ ἐξικνούμενον μέχρι τῶν τάξεων τοῦ λαοῦ.

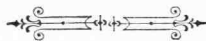
Ἐν τούτοις καὶ συνηγόρους καὶ θαυμαστάς οὐκ ὀλίγους ἔσχεν ἡ πο-
λυγαμία ἐν ταῖς κοινωνίαις τῆς Δύσεως. Ἐσχάτως δὲ ἀκόμη, ἐν ἔτει
1848, γάλλος τις πολίτης, δι' ἀναφορὰς πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῆς πα-
τρίδος του, ἐξητήσατο τὴν τῆς πολυγαμίας ἀποδοχὴν ἐν Γαλλίᾳ ὡς
νομίμου σχέσεως. Ἄλλ' ἐννοεῖται, ὅτι ἡ Συνέλευσις μόλις ἐπέισθη νὰ
ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνάγκωσιν τῆς ἀκολάστου ταύτης αἰτήσεως.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ περιλήψει, ἡ τῆς πολυγαμίας ἐμφάνις καὶ
διαδίωξις. Εὐτύχημα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα δέον νὰ θεωρηθῆ, ὅτι
οὐχὶ μόνον ἐπίτασις τῆς κοινωνικῆς ταύτης νόσου δὲν παρατηρεῖται,
ἀλλὰ τούναντίον ὕφεις αὐτῆς καταπληκτικῆ.

Ἐν αὐταῖς ταῖς μεγάλαις τῆς Ἀνατολῆς πόλεσιν ὁ ἀριθμὸς τῶν
χαρεμιῶν ὁσημέραι ἐλαττοῦται, καὶ ὁ τῆς Δύσεως πολιτισμὸς παντα-
χοῦ ἐκτείνει τὴν σωτήριον αὐτοῦ ἐπιρροήν, μέλλων ἕως ἡμέραν τινα
νὰ καταρρίψῃ πᾶσαν πρόληψιν καὶ πάντα θεσμὸν βάρβαρον, ἐπὶ τοῦ
κορανίου μὲν στηριζόμενον, ἀδυνατοῦντα ὅμως νὰ βιώσῃ ἐπὶ πλέον,
μέσῳ τῆς προβαϊνούσης ἀναπτύξεως τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν.

Ἰούλιος. 1886.

ΔΗΜ. Ξ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΡΕΙΠΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

[Φωτιζόμενα διὰ πυρσῶν]

I

ΤΙΣ ταραττει τὴν γαλήνην
θείου βράχου ἔνθα μένει
ἡ Ἑλλάς ἠρειπωμένη,
ἡ ἀρχαία μας Ἑλλάς ;
Τίς φωτίζει μὲ βῆτινν,
μὲ καπνίζουσαν λαμπάδα,
τὴν πεντελικὴν παστάδα,
σπου ὦκει ἡ Παλλάς ;
Ἄν λατρείας λύγος ἦνε,
εἶνε εὐτελῆς λατρεία·
Ἦρχ' ἡ Φοῖβη ἡ γλυκεῖα,
ἦρχ' ἡ αἴγλη ἡ ἄττικη.